

„monolog“. Odgovornik iz Cimberske dežele v 105. listu „Laibacherce“ ni razumel duha tistega „monologa“; dobro pa ga je spoznal dopisatelj iz Tržiča v 20. listu „Novic“, zatoraj je tudi jasno kot beli dan dokazal, da večina Tržičanov ne vozi nikakor za malo pešico tistih, ki hočejo po sili biti sorodni z nekdanjimi sirovimi, divjimi, kosmatimi, pa po Rimljanih potolčenimi Cimbri. Pisatelj „monologa“ je res mnogo pisal v sedanji visoki nemščini, zraven pa tudi v izobrazeni slovenščini, ker je želel svoj narod podučiti, pa tudi ptujcom od tega naroda in njegove zemlje in rodovine kaj vedeža dati. — Če pa pisatelj „monologa“ je nemškega imena, mora odgovornik iz cimberske dežele to sam bolje vedeti, ker ga je tisti v grajšinskih bukvah od začetka pisal po nemški obliki; sicer pa je nemško ime šola pod Ljubeljem kdaj bolj napačno pisala kakor pa fara pod Triglavom. Bodi si, da je pisatelj „monologa“ izprva nemške rodovine (zakaj njegov preded je bil rojen Nmec, prebabica pa že prava Slovenka), vendar ni cimberskega plemena, ki je v starem času prišel iz jutskega polotoka, in potolčen bil poleg Pada in Rodana, ampak je bavarskega rodú, ki je še zdaj razširjen med Donavo in Dravo. — „Monolog“ res ni bil pisan v cimberskem, nikomur več znanem jeziku, ampak v obliki in besedi, kakor se je kdaj slišala in govorila v Tržiču; pisatelj „monologa“ pa bi vošil, da bi bila zdaj šola že toliko izobrazila vse Tržičane, da bi ne bilo več slišati „maticé“, „ščire“, „gvale“, „vova“, „muše“, temveč „matike“, „sekire“, „glave“, „vola“, „muhe“; da bi se tudi beseda ne zavijala in ne potegovala več tako neprijetno, da bolj tanke ušesa ne prenašajo lahko. — Pisatelj „monologa“ je zadosti dal spoznati, kako da se je Tržič v poslednjem času izobrazil in kako da napreduje v raznih obrtnijah; za tisto preobraženje pa, menim, da noben pravi Tržičan ne vé, kakoršno mu „pisatelj iz cimberske dežele“ prilastuje, ker ponuja iz Tržiča obleke iz zverinskih kož in glav z dolgimi ušesi!! — Če pa odgovornik iz „cimberske dežele“ pisatelju „monologa“ zavoljo njegovih slovenskih spisov ponuja častno mesto „in der Walhalle“, bi mogel pomniti, da le nekdanjim praznovernim in sedanjim malovernim Nemcom je znana „Walhalla“; Slovani pa so vedili za svetlo nebo in za veseli raj, in za tisto, samo da v veliko lepši in bogatejši podobi, vedó še dandanašnje čase. „Walhallo“ tedaj radi prepuščamo zastopniku „cimberske dežele“, ker po nji toliko hrepení, in ker zdaj zdaj utegnemo v „Allgemeine Zeitung“ brati, da izdelujejo za-nj še kotič v nji, kamor bojo postavili podobo njegovo, ki bo čelo namesto z lavorovim vencom okinčano imelo s povito „Allgemeine“, „Triesterco“, „Prešo“ in „Ostd. Pošto“. — Toliko na „Eingesendet“ — und dadrum keene Feindschaft niche“.

Iz Ljubljane. (Tedenske drobtine pobrane z nekterih časnikov nemških). „Pressa“ je iz Ljubljane pisala te dni, da se protestantska tukajšna srenja že več časa tako hudo kavsa in ravsa med seboj, da je celó državnega ministra prosila, naj pošlje komisijo za preiskavo. Kakor se iz dopisa vidi, je gosp. Heiman s svojo strančico contra svojega g. fajmoštra Elze-ta. Tedaj celó med sabo nimajo mirú in sprave! — Kako strašen trn v peti je znani koterii Malavašičeva brošurca „Krain und das Deutschthum“, je pokazala te dni spet „Tagespošta“; živa resnica, enkrat tudi v nemškem jeziku po svetu poslana, je koterijo tako poparila, da ne eden si ne upa njenih dokazov dotakniti se, in da se vsi le čudijo, kako je mogoče, da en sam „Bader“ je v žakel djal tri „dohtarje“, ki se ne morejo prečuditi, da njih, ki celi teden lenobo pasejo in nič družega opraviti nimajo kakor časnike po žepih nositi in prebirati, je pomandral človek, ki ima le v nedeljo čas ongaviti se s žurnalistiko! — „Laibacherca“ je unidan prinesla, čudo golemo! celi govor Tomanov; al pritaknila mu je opazko Kurandovo iz „Ostd. Pošte“, češ, da dr. Toman ni raz-

umel Kuranda-ta!! Celó take burke si upa „Laibach.“ vrednik na mizo vradnega krajnskega časnika postavljati! — Včerajšna „Pressa“ je prinesla iz Tržiča „Originalcorrespondenz“ proti poslednjemu dopisu iz Tržiča v „Novicah“, — kaj pa je hotla reči, nam nobeden, ki smo jih prašali, ni mogel povedati; samo otrobe je vezal mož, ki je to pisal, in s tem spet pokazal, da je res le v tri nemške klase hodil; kje se bi bil tedaj slovenščine naučil? Ker se nam prazne slame ne ljubi mlatiti, jo vržemo v škoporeznico in gremo dalje k „Triesterco“, ki tudi ni celi teden molčala in je na drobno razodela svetu pravdo, ki jo imajo nekteri mestjani iz Kočevja zoper svojega kantonskega predstojnika, ki so ga prišli v Ljubljano k gosp. deželnemu poglavarju tožit. Čigavo je pravo, bo gotovo natančna preiskava pokazala. Mi nimamo nič zoper to, da se tudi take reči razglasijo; al to je le nov dokaz, kakošno polje obdelujejo dopisuni naši zmiraj.

— Veliki sejm ljubljanski je bil dober; barantija je bila dosti živa; tudi kramarji so zadovoljni bili. Živine, goved in kónj, je bilo čuda veliko, in marsikter lepo rejen rep vmes; pa je tudi cena goveje živine bila neznano visoka; juda iz Laškega je bilo dokaj, ki lahko podražuje ceno, ker ima srebro, mi pa papir; cent najlepših volov so plačali tudi po 36 gold. nov. dn. Tisti, ki meso kupujejo, se vé da tožijo o dragini, tisti pa, ki živino redé z velikimi davki, drago mrvo itd., vendar ne vtaknejo veliko dobička v žep. Mi Ljubljančani, čeravno memramo, moramo še zmiraj Boga hvaliti, da bolji kup živimo kakor prebivavci družih enacih mest. V Gradcu je meso po 26 krajc. funt sedaj, — in vendar gornja štajarska dežela ima živinorejo toliko, da smo mi Kranjci reveži memo nje.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. (Iz državnega zbora). 6. dan t. m. so se v zbornici poslancov začele obravnave o državnih stroških za letošnje leto. Prvo je prišlo na vrsto to, kar Njih veličanstvo cesar za se in za svojo rodovino potrebuje. Brez vsega besedovanja je enoglasno bilo potrjeno 6 milijonov 127.200 gold., kateri znesek v primeri z drugimi vladarji nikakor ni prevelik; ravno tako tudi brez vsega ugovora je bilo potrjeno 72.900 gold. za cesarjevo kancelijo. Al precej živi pomenki so se pričeli pri stroških za državno svetovavstvo. Nekteri govorniki so rekli, da zdaj, ko imamo odgovorno ministerstvo in državni zbor, ne more več biti še to svetovavstvo, ktero je le takrat na pravem mestu bilo, ko Avstrija ni bila ustavna; gosp. minister Lasser je zagovarjal potrebo tega svetovavstva za upravne (administrativne) reči. Konec tega pretresovanja je bil, da je zbor od preloženih 186.000 gold. odbil 43.319 gold. in tedaj dovolil le 142.680 gold. za te gospode svetovavce s tem pristavkom, da se to svetovavstvo prenaredí kmali tako, da se ujema s sedanjo državno osnovo.

Drugi dan, 7. t. m. so se nadalje pretresovali državni stroški in brez besedovanja je zbor potrdil 62.540 gold. za skupne potrebe ministerstva. Potem so prišli stroški na vrsto, ki jih ministerstvo unanjih oprav ima za različne plačila njemu podložnih uradnikov, poročnikov itd. Tù pa se je unela živa beseda. Poslanec Kuranda poprime besedo in zahteva od ministra unanjih oprav, naj državnemu zboru najpoprej pové, ktere politike se drží ministerstvo o unanjih zadevah, ker zbor ima pravico to zvediti sedaj, ko določuje dнарne zadeve: kako je z Nemčijo, kako z Laškimi? Po kratkem uvodu o nemških zadevah gospod Kuranda že vès gorí za Frankobrod, ter pravi, da avstrijski zastopniki morajo na svojem mestu v Frankobrodu biti (levica kliče: pravo!). Potem hvalo poje možém, ki so leta 1848 v Frankobrodu bili, da so obvarovali razdor med Avstrijo in Nemčijo, ktereга zahteva dandanašnji neka strenka. Po popisu preteklih žalostnih let, ko je Avstrija

ustavno življenje zgubila, reče Kuranda, da zdaj spet stojimo v vrsti ustavnih držav in da bo treba tedaj spet (se vé da s pomočjo Frankobroda) se polastiti zgubljene veljave na Nemškem. Leto 1815 — pravi — je Avstriji odprlo veliko moč na dveh stranéh: na Nemškem in Laškem; obé te strani, zlasti laško, smo objemali s posebno ljubeznijo; pa pokazalo se je, da laška ljubezen je bila nam velika nesreča, in ker gonimo dva zajca, smo v nevarnosti, da ne dobimo ne enega (zwischen 2 Stühlen durchfallen). Na Laškem mi nimamo ničesa iskati, ampak le držati in braniti to, kar imamo. — Ko je Kuranda končal svoj govor, mu odgovorí minister unanjih oprav grof Rechberg ter reče med drugim: Zvezda vodnica je meni le veljava Avstrije; trdna volja je avstrijsko vlado, varovati zvezo z Nemčijo in zdržati stališče Avstrije v Nemčiji. (Gosp. minister je s tem menda premalo rekel, ker le posamesni „pravo“ se čujejo na levi strani). Kar se tiče Italije — pravi — sprevidi vlada, da prejšna politika ji je slab sad donesla; v prihodnje bomo tedaj le samo to branili, kar je naše na Laškem, pa ne segali po drugi oblasti, in zvest sem si, da cela zbornica, cela Avstrija nam bo potrdila to. (Živi pravoklici od vseh strani). Ko je dr. Rechbauer še nekaj poprašal zavoljo Kur-Hessen-a in mu je minister odgovoril, poprime dr. Toman besedo in govori tako-le:

„Nisem si nadjal, da bom o prevažni zadevi unanje avstrijske politike tako rekoč v imenu sorodnikov svojih slovanskih, katerih sedaj ni tukaj, danes govoril; al dolžnost me veže, da se zoprstavim dr. Kuranda-tu in vsem tistim, ki so njegovih misel. Da se veljavno ustanovijo pravila unanje politike avstrijske, bi mogli zastopniki tistih narodov tukaj sedeti, ki so večina v Avstriji in imajo pravico, tudi svojo besedo dodati, ker največ dnarja in vojakov donašajo za izpeljavo zdrave zunanje politike avstrijske. Če je človeku, kdor želi mogočno Avstrijo in pravo posvetovanje o tem, kterikrat bridko bilo, da v zbornici naši ne sedijo poslanci iz vseh dežel avstrijskih, je zares bridko to danes. Ne bom se spušal v razodevanje slovanske politike na drobno; al dr. Kuranda-tu se moram ustaviti, ki, čeravno Avstriji v nesrečo ne šteje, da je svojo moč v Italiji zgubila, našo moč, našo veljavo na neki drugi strani cesarstva išče. Dr. Kuranda je rekel, da je nevarno goniti dva zajca, in ne dobiti ne enega ne. Meni pa se zdi, da je bolje: „drži ga, kakor lovi ga.“ *) Mogočnost Avstrije obstoji v narodih in deželah avstrijskih. (Pravo!) Prestol (tron) avstrijskega cesarja mora stati v Avstriji med avstrijskimi narodi; oni sami ga bojo varovali, ker imajo še pogum in srce za-nj! Gospôda! nikar ne postavljajmo svoje moči in svojih namer navzunaj; domá imamo še dosti moči. Če Kuranda zunanjo politiko Avstrije vleče na Nemško, sili to mene in vse Slovane reči, naj zunanja politika avstrijska obrne svoje oči proti jugu, kjer naši bratje Slovani, kristjani, zdihujejo pod jarmom grozovitim. Dosi-hmal smo še o tem molčali. Odkritosrčno tedaj ponavljam besede, ki jih je izrekel mož, kteremu je povestnica Slovanov predobro znana in ki se leta 1848 odkrižal povabilu v Frankobrod rekši: „Mi Slovani kot udje avstrijske države nimamo nič opraviti v Frankobrodu.“

Noben poslanec ni imel poguma zoperstaviti se krepkim besedam Tomanovim, da Avstrija naj se naslanja le samo na svoje narode, in naj nikar zunaj pomoči ne išče in zlasti v Nemčiji ne, ker rane od leta 1848 in 1849 so še prenovne, da bi jih bil Avstrijan pozabil, kateri Avstrijo želi samostojno, mogočno. Le v pozneji debati je vsekali dr. Brinc po dr. Toman-ovemu govoru, rekši, da mu „kri vré“ o be-

sedah Toman-ovih, zoper ktere se nobeden ni oglasil. Da tudi dr. Brinc išče slavo in moč Avstrije na Nemškem, ni čuda: Brinc je Nемеc in je iz Nemčije prišel v Prago. Al v Avstriji je zraven 7 milijonov Nemcov 28 milijonov Nemcov, in ti bojo v ustavní Avstriji tudi imeli besedo. Naj tedaj dr. Brinc-u ne vré kri preveč, sicer bi mu utegnili zavreti!

Med plačili za poslance, ki jih ima avstrijska vlada pri družih vladah, se je vnela živa pravda o plačilu, ki ga dobiva poslanec v Rimu (nekdanji minister Bach) z 78.435 gold. na leto. Dr. Giskra je ostro govoril zoper tako visoko plačilo na takem mestu, kjer za avstrijsko politiko ni skor nobenega opravila in je dosti, če je tam „Gesandter“, ne pa „Bothschafter“. Pri tej priliki je hudo hudo napadal tudi konkordat in nazadnje priporočal, naj se rimskemu poslancu saj 20.000 gold. odbije, kakor je večina odborova nasvetovala. Isterski škof g. Dobrila je pozneje besedo poprijel in v brambo konkordata to-le rekel: „Ali je konkordat res nesreča in nadloga za ljudstva avstrijske, ne more lahko en sam poslanec po sebi ali ena sama dežela pravično razsoditi. Treba je vediti, kaj v drugih deželah mislijo o tem, in iz tega večega obzira morem reči, da mnoge narode še navdaja pravi katoliški duh, da saj pri nas v južnih deželah duhovna še spoštujejo in da nam nihče ne more očitati, da nismo domoljubni; za trdno sem prepričan, da nas ljudstvo nima za svoje zatiravce, ampak za svoje dobrotnike, in da v južnih deželah, kjer so samo katoličani, veljá konkordat za dobroto. Če g. Giskra trdi, da je konkordat razpor napravil v celem cesarstvu, mu z dobro vestjo rečem, da večina cesarstva od tega nič ne vé, in da le semtertje utegne kaj takega biti. To ob kratkem ugovoriti mi veléva stan moj in množica katoliških volivcov, ki me je le-sem poslala.“

Sklenjeno je bilo v današnji seji za ministerstvo unanjih oprav: za glavno vodstvo v vsem skupaj 516.292 gold., za druge diplomatske stroške (poslance itd.) pa 1 milijon in 360.000 gold. — Zbornica gosposka je v svojih sejah pretresovala nekatere osnove tistih postav, ki jih je sklenila zbornica poslancov in jih še nji v pretresovanje poslala.

— Presvitli cesar, ki so se 8. t. m. podali v Benetke, so prišli danes (v torek) spet na Dunaj nazaj.

Laško. Ves svet gleda zdaj v Rim. Francozka politika se je mahoma drugač obrnila; to nam kaže najbolj to, da sv. Oče, ki so se za celi ta mesec podali v Porto d' Anzio na deželo, so se vrnili hitro v Rim nazaj. V drugi polovici tega mesca bo francozki general Goyon, dosihmal branitelj papežev, zapustil Rim. Kaj bo potem: ali bo namreč piemonteška armada brž obsedla polovico Rima ali ne, se še ne vé; gotovo pa je, da se pripravlja huda stiska za posvetno vladarstvo rimsko, zakaj te dni pride cesarjevič Napoleon v Neapolj, kjer bo nek s kraljem Viktor Emanuelom barantal o pogodbah, pod kterimi bo francozka armada zapustila Rim in papeža pustila samega. Kralj mora že popolnoma gotov biti Napoleonove pomoči in da bo Rim kmali glava laškega kraljestva, ker je unidan v Genovi rekel: „Popolnoma vas zagotavljam, da še to leto bojo rimske zadeve dognane; Beneško pride potem na vrsto; in povem vam, da se moremo trdno zanašati pomoči z nami zedinjene vlade, s katero vred bomo rešili Italijo do jadranskega morja“. Ako se to zgodi, bojo sv. oče zapustili Rim, ker jih nikakor ni volja, ne ped rimske zemlje in posvetne oblasti spustiti iz svojih rok.

Turško. Druga važniša novica preteklega tedna je, da Črnogorci Turke čedalje bolj tepó, in da ste francozka in rusovska vlada turški vladi vediti dale, da ne trpite, da bi njena armada le stopinjo storila v Črnogoro.

*) Nemško prislovico „zwischen 2 Stühlen auf der Erde sitzen bleiben“ smo prestavili s prislovico slovansko.